

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 2014

749/2014

Laki

rajavartiolain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 19 päivänä syyskuuta 2014

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rajavartiolain (578/2005) 3, 5—8, 11, 12, 15, 15 a, 15 b, 16 ja 21 §, 22 §:n 3 momentti, 23 §:n 2 momentin suomenkielinen sanamuoto, 24 §, 26 §:n otsikko, 27 §, 28 §:n 1 momentin johdantokappale ja 9 kohta sekä 3 ja 4 momentti, 29 §, 30 §:n otsikko, 31—33, 37 ja 38 §, 40 §:n suomenkielinen sanamuoto, 41, 42 ja 44 §, 53 §:n 2 momentti, 56 §:n 1 ja 3 momentti, 58 ja 60 §, 61 §:n 1 ja 4 momentti, 65—70 §, 71 §:n 1 momentti, 77 §, 78 §:n 2 momentti, 80 §, 83 §:n suomenkielinen sanamuoto sekä 84 §,

sellaisina kuin niistä ovat 12, 15, 15 a ja 15 b §, 28 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 ja 4 momentti, 30 §:n otsikon ruotsinkielinen sanamuoto sekä 31 ja 38 § laissa 478/2010, 21 ja 84 § osaksi laissa 688/2009, 28 §:n 1 momentin 9 kohta ja 32 § laissa 875/2011, 41 § laeissa 478/2010 ja 875/2011, 42 ja 66 § osaksi laissa 875/2011, 61 §:n 1 ja 4 momentti laissa 843/2006, 77 § osaksi laeissa 688/2009 ja 1150/2010 ja 78 §:n 2 momentti laissa 1150/2010, sekä

lisätään lakiin uusi 7 a, 7 b ja 8 a §, 26 §:ään uusi 3 momentti, 28 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 478/2010 ja 875/2011, uusi 10 ja 11 kohta, lakiin uusi 28 a §, 30 §:ään, sellaisena kuin sen ruotsinkielinen sanamuoto on laissa 478/2010, uusi 2 momentti, lakiin uusi 30 a ja 34 a §, 35 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 554/2007, uusi 4 momentti, lakiin uusi 35 b—35 d, 43 a ja 43 b §, lakiin siitä lailla 688/2009 kumotun 45 §:n tilalle uusi 45 §, 47 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1151/2013, uusi 2 ja 3 momentti, 49 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 50 a, 65 a, 66 a, 70 a, 73 a, 77 a—77 d sekä 80 a—80 d § seuraavasti:

3 §

Rajavartiolaitoksen tehtävät

Rajavartiolaitoksen tehtävänä on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Rajavartiolaitos toimii rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi yh-

teistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa.

Rajavartiolaitos suorittaa erikseen säädettyjä valvontatehtäviä sekä toimenpiteitä rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

Rajavartiolaitos suorittaa poliisi- ja tulli-tehtäviä, etsintä-, pelastus- ja ensihoitotehtäviä sekä osallistuu sotilaalliseen maanpuolustukseen. Rajavartiolaitoksen tehtävistä meripelastustoimen alalla säädetään meripelastuslaissa.

5 §

Tehtävien hoito ja tärkeysjärjestys

Rajavartiolaitoksen tehtävät on hoidettava tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen.

6 §

Asiallisuuden, puolueettomuuden ja sovinnollisuuden periaatteet

Tehtävien suorittamisessa on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta edistäen. Rajaturvallisuutta tulee pyrkiä ylläpitämään ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin.

7 §

Suhteellisuusperiaate

Toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuden ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin nähden.

7 a §

Vähimmän haitan periaate

Kenenkään oikeuksiin ei saa puuttua enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

7 b §

Tarkoitussidonnaisuuden periaate

Toimivaltuutta saa käyttää vain säädettyyn tarkoitukseen.

8 §

Toimenpiteen perusteen ilmoittaminen

Henkilön vapauteen kohdistuvan toimenpiteen peruste on ilmoitettava toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle tai hänen edustajalleen niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Jollei laissa toisin säädetä, myös muun kuin vapauteen kohdistuvan toimenpiteen kohteena olevalla henkilöllä tai tämän edustajalla on oikeus saada tieto toimenpiteen perusteesta niin pian kuin se on mahdollista toimenpiteen suorittamista vaarantamatta.

8 a §

Rajavartiomiehen aseman ilmaiseminen ja rajavartiomiehen yksilöiminen

Rajavartiomiehen on pidettävä rajavartiolaitoksen hallintolain 24 §:ssä tarkoitettu virkamerkki mukana virkatehtävää suoritettaessa. Rajavartiomiehen on tarvittaessa ilmaistava toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle olevansa rajavartiomies ja pyynnöstä esitettävä virkamerkkinsä, jos ilmaiseminen tai esittäminen on mahdollista toimenpiteen suorittamista vaarantamatta.

Rajavartiolaitoksen on huolehdittava siitä, että virkatoimen suorittanut rajavartiomies on tarvittaessa yksilöitävissä.

11 §

Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen

Rajavartiomiehen on kunnioitettava perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä toimivaltuuksia käyttäessään valittava perusteltavissa olevista vaihtoehdoista se, joka parhaiten edistää näiden oikeuksien toteutumista.

12 §

Rajanylityspaikat

Rajanylityspaikkoina toimivista satamista, rautatieasemista tai muista paikoista tai alu-

eista, rajanylityspaikkojen aukioloajoista sekä rajatarkastustehtävien jakamisesta rajavartiolaitoksen, poliisin ja Tullin kesken eri rajanylityspaikoilla säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Sisäministeriö huolehtii Schengenin rajäsäännösten 4 artiklan 1 kohdan 2 alakohdassa ja 34 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen rajanylityspaikkaluettelon toimittamisesta komissiolle.

15 §

Rajavalvonnan väliaikainen palauttaminen sisärajoille

Schengenin rajäsäännösten III osaston 2 luvussa tarkoitettua rajavalvonnan väliaikaisesta palauttamisesta sisärajoille päättää valtioneuvosto. Jos yleiseen järjestykseen, sisäiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen kohdistuva uhka kuitenkin edellyttää asiassa välittömiä toimia, sisäministeriö päättää tarvittavista toimenpiteistä, kunnes valtioneuvosto ratkaisee asian.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rajavalvonnan palauttamista sisärajoille koskevan asian käsittelemisestä viipymättä poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen kesken sekä ilmoitusten ja selvitysten toimitamisesta ja neuvotteluiden käymisestä.

15 a §

Euroopan rajavartijaryhmän pyytäminen

Valtioneuvosto päättää Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston perustamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2007/2004, jäljempänä *rajaturvallisuusvirastoasetus*, 8 a artiklassa tarkoitettua Euroopan rajavartijaryhmää koskevan pyynnön esittämisestä mainitussa asetuksessa tarkoitettulle virastolle. Jos yleiseen järjestykseen, sisäiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen kohdistuva uhka kuitenkin välttämättä edellyttää pyynnön kiireellistä esittämistä, sisäministeriö voi esittää pyynnön, kunnes valtioneuvosto ratkaisee asian.

15 b §

Euroopan rajavartijaryhmään osallistuminen

Rajaturvallisuusvirastoasetuksen 8 d artiklan 8 kohdassa tarkoitettua rajavartijoiden Rajaturvallisuusvirastolle Euroopan rajavartijaryhmään käytettäväksi antamisesta sekä teknisen avun antamisesta päättää sisäministerin vahvistaman kansallisen kiintiön rajoissa rajavartiolaitoksen päällikkö.

16 §

Rajanylityspaikan väliaikainen sulkeminen

Valtioneuvosto voi päättää rajanylityspaikan sulkemisesta määräajaksi tai toistaiseksi, jos sulkeminen on välttämätöntä vakavan yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan uhan torjumiseksi. Sisäministeriö päättää tarvittavista välittömistä toimenpiteistä, kunnes valtioneuvosto ratkaisee asian.

Rajanylityspaikan sulkemisella ei saa estää Suomen kansalaiselle kuuluvaa oikeutta saapua maahan tai jokaisen oikeutta lähteä maasta eikä loukata vapaata liikkuvuutta koskevan Euroopan unionin lainsäädännön piiriin kuuluvien henkilöiden oikeuksia eikä kenenkään oikeutta kansainvälisen suojelun saamiseen.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rajanylityspaikan sulkemista koskevan asian käsittelemisestä viipymättä poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen kesken sekä asiaa koskevien ilmoitusten toimittamisesta Euroopan unionin asiainomaisille toimielimille ja muille valtioille.

21 §

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen poliisin toimenpiteet

Rajavartiolaitos voi yksittäistapauksessa päällystöönsä kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä suorittaa sellaisia kiireellisiä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia poliisilain 2 ja 3 luvussa tarkoitettuja poliisin toimenpiteitä, joita poliisi ei voi viipymättä suorittaa.

Rajavartiomies voi kohtaamassaan asiassa suorittaa 1 momentissa tarkoitetun toimenpiteen ilman poliisin pyyntöäkin, jos toimenpidettä ei voida viivyttää terveydelle tai omaisuudelle vaaraa aiheuttamatta. Toimenpiteestä on viipymättä ilmoitettava poliisille. Toimenpiteestä on poliisimiehen pyynnöstä luovuttava tai jo aloitettu toimenpide on keskeytettävä.

Rajavartiomies voi ennalta suunnitellussa, tarkoituksenmukaisena pidettävässä rajavartiomiehen ja poliisimiehen yhteispartioinnissa partiointialueella suorittaa välttämättömiä poliisilain 2 ja 3 luvussa tarkoitettuja poliisin toimenpiteitä poliisin johdolla tapahtuvassa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen tehtävässä.

22 §

Terrorismintorjunta ja muut erityistilanteet

Virka-avun antamisesta säädetään tämän lain 77 ja 77 a—77 d §:ssä.

23 §

Turvaamistehtävät

Rajavartiolaitos voi tarvittaessa asettaa sisäministeriön asetuksella säädettyä erikoiskoulutuksen saaneen rajavartiomiehen (*turvamies*) suojaamaan valtiojohdon ja valtiovieraiden sekä rajavartiolaitoksen virkamiesten ja sen vieraana tai kuljetettavana olevien, erityistä suojelua tarvitsevien henkilöiden turvallisuutta tai erityisen omaisuuden koskemattomuutta.

24 §

Tullitehtävät

Rajavartiolaitos suorittaa Tullin ohella tullivalvontaa sekä siihen kuuluvia alustavia tullitoimenpiteitä valtakunnan rajoilla ja niillä rajanylityspaikoilla, joilla Tulli ei ole järjestänyt tullivalvontaa.

Rajavartiolaitos voi toimivaltaisen tullin

miehen pyynnöstä suorittaa henkilöiden maahantuloon ja maastalähtöön kohdistuvaa tullivalvontaa myös sellaisella rajanylityspaikalla, jossa Tulli muutoin huolehtii tullivalvonnasta. Rajavartiomies voi osallistua yksittäisen tullitoimenpiteen suorittamiseen tullimiehen pyynnöstä.

26 §

Pelastustoimintaan, sairaankuljetuksiin ja ensihoitoon osallistuminen

Rajavartiolaitos voi osallistua terveydenhuoltolaissa (1326/2010) tarkoitettuun ensihoitopalveluun sen mukaan kuin siitä erikseen sovitaan.

27 §

Rajatapahtumaa sekä maahantulo- ja maastalähtöedellytyksiä koskeva tutkinta

Ulkomaalaisen maahantulon, maassa oleskelun, maasta lähdön ja maasta poistamisen edellytysten sekä kansainvälistä suojelua hakevan henkilön henkilöllisyyden, maahantulon ja matkareitin selvittämiseksi suoritettavassa rajavartiolaitoksen tutkinnassa noudatetaan, mitä poliisitutkintaan noudettavan henkilön etsinnästä poliisilain 2 luvun 4 §:n 1 ja 2 momentissa, paikan ja alueen eristämisestä poliisitutkinnan turvaamiseksi poliisilain 2 luvun 8 §:n 1 ja 4 momentissa ja poliisitutkinnasta poliisilain 6 luvussa säädetään. Sama koskee myös Suomen ja Neuvostoliiton välisellä valtakunnan rajalla noudatettavasta järjestyksestä ja rajatapahtumain selvittämisjärjestyksestä tehdyssä sopimuksessa (SopS 32/1960) tarkoitetun rajatapahtuman tutkimista.

Tutkittava henkilö on velvollinen olemaan tutkinnassa enintään 12 tuntia kerrallaan.

Mitä poliisilain 2 luvun 4 §:n 2 momentissa, 6 luvun 3 §:n 2 momentissa ja 6 luvun 4 §:n 2 momentissa säädetään päälylystään kuuluvasta poliisimiehestä, sovelletaan rajavartiolaitoksessa vähintään luutnantin arvoiseen rajavartiomieheen.

28 §

Rajavalvontaa koskevat toimivaltuudet

Sen lisäksi, mitä tässä laissa ja muualla säädetään, rajavartiomiehellä on Schengenin rajasäännöstössä tarkoitetun rajavaltvonnan suorittamiseksi oikeus ilman rikosepäilyä:

9) suorittaa henkilöntarkastus esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi noudattaen, mitä pakkokeinolain 8 luvun 30 §:n 1 kohdassa ja 33 §:ssä säädetään;

10) ottaa henkilöstä kuva;

11) tallettaa rajavaltvonnan suorittamisen yhteydessä saadut tiedot henkilörekisteriin noudattaen, mitä henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetussa laissa säädetään.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu poistumisen estämisestä sekä tavaroiden ja kulkuneuvon tilapäisestä haltuun ottamisesta rajatarkastuksen toimittamisen ajaksi päättää rajanylityspaikan esimiehenä toimiva rajavartiomies tai vähintään luutnantin arvoisen rajavartiomies. Kiireellisessä tapauksessa poistumisen estää ja haltuunoton suorittaa rajatarkastusta suorittava rajavartiomies, jonka on viivyttyksettä saatettava asia rajanylityspaikan esimiehenä toimivan rajavartiomiehen tai vähintään luutnantin arvoisen rajavartiomiehen ratkaistavaksi.

Rajan ylittämisen aikomuksesta luopuminen ei estä rajatarkastuksen toimittamista, jos se on tarpeen henkilöllisyyden selvittämiseksi sekä sen varmistamiseksi, ettei henkilöllä ole hallussaan esineitä tai aineita, joiden hallussa pitämiseen tai rajan yli kuljettamiseen hänellä ei ole oikeutta.

28 a §

Henkilöntarkastus rajavaltvonnessa

Edellä 28 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettu henkilöntarkastuksesta päättää rajanylityspaikan esimiehenä toimiva rajavartiomies tai vähintään luutnantin arvoisen rajavartiomies. Rajatarkastusta suorittava rajavartiomies voi kuitenkin päättää henkilöntarkas-

tuksesta, joka kohdistetaan henkilön päällysvaatteisiin tai mukana oleviin matkatavaroihin taikka joka suoritetaan käsin tunnustelemalla tai teknistä laitetta käyttäen.

Henkilöntarkastuksesta on tehtävä merkintä henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun valvonta-asiodien rekisteriin. Rajanylityspaikan esimiehenä toimivan rajavartiomiehen tai vähintään luutnantin arvoisen rajavartiomiehen toimivaltuuksin tehdystä henkilöntarkastuksesta on lisäksi laadittava pöytäkirja, jossa toimituksen kulku selostetaan riittävällä tarkkuudella. Pöytäkirjasta on pyynnöstä annettava tarkastettavalle jäljennös.

29 §

Rajavaltvontaan liittyvä tekninen valvonta

Rajavartiolaitoksella on rajavaltvonnan suorittamiseksi oikeus rajan läheisyydessä sekä rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä paikoissa, joihin yleisöllä on pääsy, kohdistaa poliisilaisa tarkoitettua teknistä valvontaa muualle kuin rikoslain (39/1889) 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan piiriin kuuluvaan alueeseen. Teknistä valvontaa ei kuitenkaan saa kohdistaa käymälään, pukeutumistilaan tai muuhun vastaavaan paikkaan taikka henkilöstötiloihin tai työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitettuun työhuoneisiin.

Rajanylityspaikalla ja rajavyöhykkeen ulkopuolella tapahtuvasta teknisestä valvonnasta on ilmoitettava sopivalla merkillä.

Rajavartiolaitos saa asettaa teknistä laitteistoa 1 momentissa tarkoitettua teknistä valvontaa varten rajavyöhykkeellä sekä rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa. Rajavyöhykkeen ulkopuolella teknistä laitteistoa voidaan ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa asettaa vain tilapäisesti, eli enintään 3 kuukauden ajanjaksoksi. Teknisen laitteiston asettamisesta aiheutuvasta vahingosta ja haitasta suoritetaan maa- tai vesialueen omistajalle tai haltijalle käyvän hinnan mukainen korvaus.

Teknisen valvonnan tietojen tallettamisesta henkilörekisteriin säädetään henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetussa laissa.

30 §

*Rajanylityspaikan järjestelyt ja liikenne
rajanylityspaikalla*

Liikenteenharjoittajan tulee ilmoittaa rajavartiolaitokselle rajanylitysliikenteen aloittamisesta viimeistään neljä kuukautta ennen liikennöinnin aloittamista. Uusista reiteistä tai vuoroista tulee ilmoittaa viimeistään kaksi kuukautta ennen liikennöinnin aloittamista.

30 a §

Rajavartiomiehen toimivaltuudet ohjata ja rajoittaa liikkumista rajanylityspaikalla

Rajanylityspaikan esimiehenä toimivalla rajavartiomiehellä ja vähintään luutnantin arvoisella rajavartiomiehellä on oikeus ohjata matkustajien ja liikennevälineiden henkilökunnan liikkumista rajaliikenteen ja rajatarkastusten sujuvuuden helpottamiseksi osoittamalla tarvittavia kulkureittejä liikennevälineestä tai ulkorajalta rajatarkastuksen toimitamispaikkaan sekä rajoittamalla liikkumista ajallisesti.

31 §

*Rajanylityspaikan teknisessä valvonnassa
kertyvän kuvan ja äänen käyttäminen*

Rajavartiolaitoksella on oikeus käyttää rajanylityspaikalla teknisessä valvonnassa kertyvää kuvaa ja ääntä henkilöiden automaattiseen tunnistamiseen toimivaltaisen viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan haastettavien, kiinniotettavien, pidätettävien, säilöön otettavien, vangittavien tai viranomaisten seurantaan otettavien henkilöiden tunnistamiseksi.

32 §

*Rajavartiomiehen toimivaltuudet yleisen
järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen
rajanylityspaikalla*

Rajavartiomiehen oikeudesta toimenpiteisiin rajanylityspaikalla yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi sovelletaan,

mitä poliisilain 2 luvun 2, 5 ja 6 §:ssä, 8 §:n 1 momentissa sekä 10 §:ssä säädetään. Mitä poliisilain 2 luvun 6 §:n 3 momentissa säädetään päällystään kuuluvasta poliisimiehestä, sovelletaan rajavartiolaitoksessa vähintään luutnantin arvoiseen rajavartiomieheen.

33 §

*Rajavartiomiehen toimivaltuus
poliisitehtävissä*

Rajavartiomiehellä on 21 §:ssä tarkoitetuissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden poliisitehtävissä sekä 22 §:ssä tarkoitettujen terroristisessa tarkoituksessa tehtävien rikosten torjumiseksi ja erityistilanteiden hoitamiseksi sekä merenkulun turvatoimilaissa tarkoitettua rajavartiolaitokselle kuuluvassa tehtävässä poliisimiehelle poliisilain 2 ja 3 luvussa säädetty toimivaltuudet, jollei päällystään kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja niitä rajoita.

Mitä poliisilain 2 luvun 4 §:n 2 momentissa, 2 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 2 luvun 8 §:n 2 momentissa säädetään päällystään kuuluvasta poliisimiehestä, sovelletaan rajavartiolaitoksessa vähintään luutnantin arvoiseen rajavartiomieheen.

34 a §

*Rajavartiomiehen toimivaltuudet
turvaamistehtävissä*

Edellä 23 §:n 2 momentissa tarkoitettun erikoiskoulutuksen saanut rajavartiomies voi suorittaa 23 §:ssä säädetyn turvaamistehtävän tämän pykälän 2 ja 3 momentissa säädetyn toimivaltuuksin, jollei päällystään kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja niitä rajoita. Rajavartiolaitoksen on ilmoitettava poliisille turvaamistehtävän suorittamisesta ennakolta.

Rajavartiomiehellä on oikeus eristää, sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetty paikka tai alue taikka kieltää tai rajoittaa liikkumista, jos se on välttämätöntä turvaamistehtävän suorittamiseksi.

Rajavartiomiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on perus-

teltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyisi henkeen, terveyteen, vapauteen tai omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen. Henkilö voidaan ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisille.

35 §

Rajavartiomiehen voimakeinot

Rajavartiomiehellä on virantoimituksessa lisäksi oikeus hätävarjeluun siten kuin rikoslain 4 luvun 4 §:ssä säädetään. Tällaisessa hätävarjelussa rajavartiomies toimii virkavastuulla. Arvioitaessa hätävarjelun puolustettavuutta on otettava huomioon rajavartiomiehelle koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella asetettavat vaatimukset.

35 b §

Varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen

Jos virkatehtävää suoritettaessa on syytä epäillä kohdattavan 35 §:n 1 momentissa tarkoitettua vastarintaa tai rikoslain 4 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeudeton hyökkäys, voimakeinojen käyttöön on varauduttava sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ottaen huomioon, mitä tämän lain 2 luvussa ja 35 §:n 1 momentissa säädetään.

Virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä on varoitettava mahdollisuudesta joutua voimakeinojen käytön kohteeksi, jos varoittaminen on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Varoittaminen on tehtävä tarkoitukseen soveltuvalla ymmärrettävällä tavalla.

35 c §

Ampuma-aseen käyttö

Ampuma-asetta voidaan käyttää vain silloin, kun kyseessä on välitöntä ja vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle aiheuttavan henkilön toiminnan pysäyttäminen eikä

lievempää keinoa pysäyttämiseksi ole käytettävissä. Ampuma-asetta voidaan lisäksi käyttää kiireellistä ja tärkeää tehtävää suoritettaessa esineen, eläimen tai muun vastaavan esteen poistamiseksi. Ampuma-asetta ei saa käyttää väkijoukon hajottamiseksi, ellei ampuma-aseessa käytetä kaasupatruunoita tai muita vastaavia ammuksia niistä erikseen annettujen määräysten mukaisesti.

Ampuma-aseen käytöllä tarkoitetaan ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitetun ampuma-aseen käytöstä varoittamista, ampuma-aseella uhkaamista ja laukauksen ampumista. Ampuma-aseen esille ottaminen ja toimintavalmiuteen saattaminen eivät ole ampuma-aseen käyttöä.

Ampuma-aseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta päättää rajavartiolaitoksen päällikkö, rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö, rajavartiolaitoksen esikunnan raja- ja meriosaston osastopäällikkö, rajavartioston tai merivartioston komentaja tai apulaiskomentaja, rajavartioston tai merivartioston rajatoimiston ja meritoimiston päällikkö tai vähintään kapteenin tai kapteeniluutnantin arvoinen rajavartiomies, jos se tilanteen kiireellisyys huomioon ottaen on mahdollista.

35 d §

Sitominen

Virkatehtävän kohteena olevan henkilön liikkuma- tai toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos rajoittaminen on välttämätöntä virkatehtävän suorittamisen yhteydessä henkilön karkaamisen estämiseksi, väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi tai uhkaavan väkivallan torjumiseksi.

Liikkuma- tai toimintavapauden rajoittamista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä. Rajoittaminen ei saa aiheuttaa kohteena olevalle henkilölle vaaraa tai tarpeetonta kipua.

Rajavartiolaitoksen säilyttämien kiinni otettujen sitomisesta säädetään poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) 11 luvun 2 §:ssä.

37 §

Etsintäkuulutetun kiinniottaminen

Rajavartiomiehellä on oikeus ottaa kiinni henkilö, joka toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan on otettava kiinni, pidätettävä tai vangittava taikka otettava säilöön. Kiinniotettu on viipymättä toimitettava poliisin huostaan, jollei häntä ole päästettävä heti vapaaksi.

Muu kuin 1 momentissa tarkoitettu etsintäkuulutettu on velvollinen rajavartiomiehen kehotuksesta saapumaan poliisiasemalle tai muuhun paikkaan, jossa etsintäkuulutuksen mukaiset toimenpiteet voidaan suorittaa. Jollei hän noudata kehotusta tai jos on todennäköistä, että hän pyrkii välttämään etsintäkuulutuksessa mainitun toimenpiteen, rajavartiomiehellä on oikeus ottaa hänet kiinni kuulutuksessa mainitun toimenpiteen suorittamiseksi.

Etsintäkuulutettu on, jollei etsintäkuulutuksen edellyttämien toimenpiteiden kestoajasta laissa toisin säädetä, velvollinen olemaan toimenpiteen suorittamiseksi saapuvilla enintään kuusi tuntia kiinniottamisesta.

38 §

Kulkuneuvon pysäyttäminen ja liikenteen ohjaaminen

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, rajavartiomiehellä on oikeus määrätä kulkuneuvo pysäytettäväksi ja siirrettäväksi tai siirtää kulkuneuvo sekä ohjata liikennettä, jos se on tarpeen rajavalvonnan, poliisitehtävän, ulkomaalaisvalvonnan tai turvaamistehtävän suorittamiseksi, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi rajanylityspaikalla, liikenneonnettomuuden vuoksi taikka rajavartiolaitoksen toimialallaan suorittaman kulkuneuvon käyttöön liittyvän valvonnan tai metsästyksenvalvonnan suorittamiseksi tai rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi.

40 §

Rajavartiomiehen käskyvalta

Rajavartiomiehellä on tässä tai muussa laissa säädettyä toimivaltuutta käyttäessään

oikeus yksittäistapauksessa antaa toimialallaan jokaista velvoittavia tarpeellisia käskyjä ja kieltoja.

41 §

Rajavartiolaitoksen tehtävät rikostorjunnassa

Rajavartiolaitos on esitutkintalaissa tarkoitettu esitutkintaviranomainen. Rajavartiolaitos suorittaa toimenpiteitä rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi itsenäisesti tai yhdessä muun viranomaisen kanssa sen mukaan kuin tässä luvussa tai muualla laissa säädetään.

42 §

Rajavartiolaitoksen tutkittavat rikosasiat

Rajavartiolaitos toimittaa, jollei jäljempänä toisin säädetä, esitutinnan, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että on tehty rikos, joka koskee:

- 1) rikoslain 17 luvun 7 tai 7 a §:ssä tarkoitettua valtionrajarikosta;
- 2) rikoslain 17 luvun 8 ja 8 a §:ssä tarkoitettua laittoman maahantulon järjestämistä;
- 3) 2 kohdassa tarkoitettua laittoman maahantulon järjestämistä ja siihen liittyvää rikoslain 25 luvun 3 ja 3 a §:ssä tarkoitettua ihmiskauppaa tai muuta rikoslain 25 luvussa tarkoitettua vapauteen kohdistuvaa rikosta;
- 4) rajavartiolaitoksen tarkastettavaa asiakirjaa koskevaa rikoslain 33 luvun 1—4 §:ssä tarkoitettua väärennysrikosta;
- 5) rikoslain 17 luvun 7 b §:ssä tarkoitettua alueloukkausta tai muuta Suomen alueellisen koskemattomuuden loukkaamista;
- 6) rajavartiolaitoksen valvottavaksi säädetyn säännöksen tai sen nojalla annetun määräyksen noudattamatta jättämistä.

Rajavartiolaitos toimittaa esitutinnan myös silloin, kun on syytä epäillä:

- 1) rajavartioviranomaiseen tai rajavartiolaitoksen ylläpidettäviin rajamerkkeihin tai rajalaitteisiin kohdistuvaa rikosta;
- 2) rajavyyhykkeestä annettujen säännösten rikkomista;
- 3) rajatarkastuksen yhteydessä rikoslain 32 luvun 1—5 §:ssä tarkoitettua kätkemisrikosta tai -rikkomusta;

4) rajavartiolaitoksessa palvelevan rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 31 §:ssä tarkoitetun sotilaskurinpitomenettelyn alaisen henkilön syyllistyneen sotilasoikeydenkäyntilain (326/1983) 2 §:ssä tarkoitettuun sotilasoikeydenkäyntiasiana käsiteltävään rikokseen, jollei puolustusvoimien tai poliisin esitutkintaa koskevista toimivaltuuksista muuta johdu;

5) rajavartiolaitoksessa palvelevan henkilön syyllistyneen rikoslain 40 luvussa tarkoitettuun rikokseen, jollei puolustusvoimien tai poliisin esitutkintaa koskevista toimivaltuuksista muuta johdu.

43 a §

Rajavartiomiehen toimivaltuudet rikosten ennalta estämiseksi ja selvittämiseksi

Rajavartiomiehen toimivaltuuksista 42 ja 43 §:ssä tarkoitettujen rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi on telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, televalvontaa, peiteltyä tiedonhankintaa, henkilön teknistä seuranta, peitetoimintaa, valeostoa ja tietolähteen ohjattua käyttöä lukuun ottamatta voimassa, mitä poliisin tai poliisimiehen toimivaltuuksista ja niiden käytöstä rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi poliisilaissa, esitutkintalaissa ja pakkokeinolaissa tai muualla laissa säädetään.

Rajavartiomiehellä on kuitenkin oikeus poliisilaissa säädettyyn televalvontaan, peiteltyyn tiedonhankintaan ja henkilön tekniseen seurantaan rajavartiolaitoksen ennalta estäessä rikoslain 17 luvun 8 a §:ssä tarkoitettua törkeää laittoman maahantulon järjestämistä tai mainittua rikosta ja siihen liittyvää rikoslain 25 luvun 3 tai 3 a §:ssä tarkoitettua ihmiskaupparikosta. Rajavartiomiehellä on oikeus pakkokeinolaissa säädettyyn telekuunteluun, tietojen hankkimiseen telekuuntelun sijasta, televalvontaan, peiteltyyn tiedonhankintaan ja henkilön tekniseen seurantaan rajavartiolaitoksen selvittäessä rikoslain 17 luvun 8 a §:ssä tarkoitettua törkeää laittoman maahantulon järjestämistä tai mainittua rikosta ja siihen liittyvää rikoslain 25 luvun 3 tai 3 a §:ssä tarkoitettua ihmiskaupparikosta. Rajavartiomiehellä on oikeus poliisilaissa ja

pakkokeinolaissa säädettyyn televalvontaan ja henkilön tekniseen seurantaan rajavartiolaitoksen ennalta estäessä tai selvittäessä rikoslain 48 a luvun 1 a §:ssä tarkoitettua törkeää metsästysrikosta sekä oikeus pakkokeinolaissa säädettyyn televalvontaan rajavartiolaitoksen selvittäessä rikoslain 48 a luvun 4 a §:ssä tarkoitettua törkeää laittoman saaliin kätkemistä.

Rajavartiomiehellä on poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain mukaisessa tiedonhankinta- ja tutkintaryhmässä oikeus käsitellä tietoa, joka on hankittu sellaisella menetelmällä, joka ei ole rajavartiomiehen käytettävissä.

Mitä päälystöön kuuluvan poliisimiehen ja poliisilain 5 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen toimivaltuuksista rikosten ennalta estämiseksi säädetään, sovelletaan rajavartiolaitoksessa pidättämiseen oikeutettuun virkamieheen. Peitellystä tiedonhankinnasta, valvotusta läpilaskusta sekä salaisen pakkokeinon käytön ja salaisen tiedonhankinnan suojaamisesta päättää kuitenkin rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö tai apulaisosastopäällikkö.

43 b §

Rikostorjuntaan liittyvä ilmoitusvelvollisuus

Rajavartiolaitoksen on ilmoitettava poliisille rikoksen ennalta estämiseen ja selvittämiseen liittyvän toiminnan aloittamisesta sekä siihen liittyvien 43 a §:ssä tarkoitettujen salaisten tiedonhankintakeinojen ja salaisten pakkokeinojen käyttämisestä.

44 §

Rikoksen ennalta estämisen ja selvittämisen siirtäminen poliisille tai Tullille

Rajavartiolaitos siirtää, jollei sen, poliisin ja Tullin tehtäväjakoa koskevista säännöksistä muuta johdu, tullilaissa tarkoitetun tullirikoksen ennalta estämisen ja selvittämisen Tullille ja muun rikoksen ennalta estämisen ja selvittämisen poliisille, jos asian tai sen edellyttämien toimenpiteiden laatu tai laajuus

sitä edellyttää taikka jos asianomainen viranomainen sitä vaatii. Rajavartiolaitos turvaa siirrettävässä asiassa rikoksen ennalta estämisen ja selvittämisen siihen saakka, kunnes asian siirtäminen on tapahtunut.

Viranomaisen, jolle rikoksen ennalta estäminen ja selvittäminen siirretään, varaa rajavartiolaitokselle tilaisuuden osallistua ennalta estämiseen ja selvittämiseen myös siirron jälkeen, jos asia koskee valtionrajarikosta tai laittoman maahantulon järjestämistä ja siihen liittyviä vapauten kohdistuvia rikoksia tai rajavartiolaitoksen tarkastettavan asiakirjan väärennysrikosta taikka Suomen alueellisen koskemattomuuden loukkaamista.

Rajavartiolaitoksen on siirrettävä rikoksen selvittäminen poliisin suoritettavaksi silloin, kun on syytä epäillä rajavartiolaitoksessa palvelevan henkilön syyllistyneen sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävään rikokseen taikka rikoslain 40 luvussa tarkoitettuun rikokseen, jos rikoksen vakavuus tai luottamus tutkinnan puolueettomuuteen sitä edellyttää.

45 §

Salaisen tiedonhankinnan ja salaisten pakkokeinojen käytön valvonta

Rajavartiolaitoksen esikunta sekä salaista tiedonhankintaa ja salaisia pakkokeinoja käyttävät rajavartiolaitoksen hallintoyksiköt valvovat tässä luvussa tarkoitettua tiedonhankintaa ja salaisten pakkokeinojen käyttöä.

Eduskunnan oikeusasiamiehelle annettavista salaista tiedonhankintaa ja salaisia pakkokeinoja koskevista kertomuksista säädetään poliisilaissa ja pakkokeinolaissa.

47 a §

Menettämisseuraamuksen täytäntöönpano sekä takavarikoidun esineen, omaisuuden tai asiakirjan palauttaminen

Pakkokeinolain 7 luvun 13 §:n 3 momentissa tarkoitettun päätöksen takavarikon kohteen myymisestä tekee hallintoyksikön päällikkö.

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 38 §:ssä tarkoitettun menettämisseuraamuksen panee täytäntöön hallintoyksikkö.

49 §

Rajavyöhyke

Maa- tai vesialueen omistaja tai haltija on rajavyöhykkeellä velvollinen sallimaan valtion kustannuksella rajavyöhykkeen takarajan merkitsemisen maa- tai vesialueelle sekä merkintöjen ylläpitämisen. Maa- tai vesialueen omistajalle tai haltijalle merkinnöistä aiheutuvasta vahingosta ja haitasta suoritetaan käyvän hinnan mukainen korvaus.

50 a §

Raja-aukko ja rajavyöhykkeen kulku-ura

Maa- tai vesialueen omistaja tai haltija on velvollinen sallimaan valtion kustannuksella:

1) Suomen rajalle muodostetulta raja-aukolta näkyvyyttä haittaavien puiden ja muun kasvillisuuden poistamisen;

2) rajavyöhykkeellä ja rajavyöhykkeen takarajalla rajavartiolaitoksen välttämättömän tehtävän suorittamiseksi tarpeellisen kulku-uran esteenä olevien puiden ja muun kasvillisuuden poistamisen;

3) rajavyöhykkeellä ja rajavyöhykkeen takarajalla rajavartiolaitoksen välttämättömän tehtävän suorittamiseksi tarpeellisen kulku-uran edellyttämien vähäisten rakenteiden rakentamisen.

Puiden ja muun kasvillisuuden poistamisoikeus ei koske piha- ja puutarha-alueita. Puiden ja muun kasvillisuuden poistamisesta sekä kulku-uran rakentamisesta on ennakolta hyvissä ajoin ilmoitettava maa- tai vesialueen omistajalle tai haltijalle.

Puiden ja muun kasvillisuuden poistamisesta sekä kulku-uran rakentamisesta aiheutuvasta vahingosta ja haitasta suoritetaan maa- tai vesialueen omistajalle tai haltijalle käyvän hinnan mukainen korvaus.

53 §

Rajavyöhykeluvan voimassaoloaika ja lupaehdot

Rajavyöhykelupaan voidaan sisällyttää rajajärjestyksen ja rajaturvallisuuden ylläpitämi-

sen kannalta välttämättömiä ehtoja, jotka koskevat 52 §:n 1 momentin mukaista toimintaa ja liikkumista rajavyyhykkeellä. Lupaehtoja voidaan muuttaa, jos luvan antamisen edellytyksissä tapahtuu olennainen muutos.

56 §

Toimivaltaiset viranomaiset

Rajavyöhykettä koskevien säännösten noudattamista valvovat rajavartiolaitos, poliisi ja Tulli.

Rajavyöhykelupaa ja varoitusta koskevan asian ratkaisee se alueellinen rajavartiolaitos, jonka toimialuetta asia pääosin koskee, kuultuaan muita alueellisia rajavartiolaitoksia, joiden toimialuetta asia koskee.

58 §

Rajavyöhykettä koskevien säännösten soveltamisalan rajoitukset

Liikkuminen rajakaistalla ja rajavedessä on rajavyyhykkeelle säädettyistä kielloista poiketen sallittua rajavartiolaitoksen, poliisin, Tullin, puolustusvoimien ja Metsähallituksen erätarkastajan virkatehtävässä sekä pelastustoiminnassa ja valtakunnanrajan laillisen ylittämisen yhteydessä.

Rajavyöhykelupaa ja rajavyyhykeilmoitusta ei vaadita rajavartiolaitoksen, poliisin, Tullin, puolustusvoimien ja Metsähallituksen erätarkastajan virkatehtävässä, pelastustoiminnassa eikä valtakunnanrajan laillisen ylittämisen yhteydessä välttämättömään rajavyyhykkeellä oleskeluun, rajavedessä ja raja-aukolla liikkumiseen eikä ampuma-aseiden, ampumatarvikkeiden, räjähdysaineiden ja jousitoimisten aseiden hallussa pitämiseen ja käyttämiseen.

60 §

Suullisesti annettava päätös ja muutoksenhaku

Edellä 52 §:n 1 momentin 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitettu lupa voidaan kiireellisissä tapauksissa antaa suullisesti. Päätökseen, jolla hakemus hyväksytään kokonaan,

ei ole muutoksenhakuoikeutta. Suullisesti annettu päätös, johon ei ole muutoksenhakuoikeutta, annetaan kirjallisesti ainoastaan erikseen esitetystä pyynnöstä.

Muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun rajavyyhykelupaa koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

61 §

Vapautensa menettäneen henkilön kohtelussa sovellettavat säännökset

Jollei jäljempänä muuta säädetä, vapautensa menettäneen henkilön kohteluun sovelletaan rajavartiolaitoksessa, mitä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa säädetään.

Säilöön otetun ulkomaalaisen kohtelussa on noudatettava, mitä ulkomaalaislain (301/2004) 123 §:ssä säädetään, sekä päihytyneiden käsittelyssä, mitä päihytyneiden käsittelystä annetussa laissa (461/1973) säädetään. Sotilaskurinpitoon liittyvästä kiinniottamisesta ja rangaistuksen täytäntöönpanosta säädetään sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetussa laissa (255/2014).

65 §

Turvallisuustarkastus

Rajavartiomiehellä on oikeus kiinniottamisen, pidättämisen, vangitsemisen, säilöön ottamisen ja muun henkilökohtaiseen vapautteen kohdistuvan toimenpiteen yhteydessä tarkastaa, mitä henkilöllä on vaatteissaan tai muuten yllään taikka mukanaan olevissa tavaroissa sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi vaarantaa säilyttämisen taikka aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Rajavartiomies voi virkatehtävän suorittamisen yhteydessä tehdä henkilölle tarkastuksen tällaisten esineiden tai aineiden löytämiseksi muussakin tapauksessa, jos se on perustellusta syystä tarpeen

rajavartiomiehen työturvallisuuden ja virka-tehtävän suorittamisen varmistamiseksi.

Henkilö tai hänen mukanaan olevat tavarat voidaan vapauteen kohdistuvan toimenpiteen yhteydessä tarkastaa myös hänen tunnistamistaan varten tarpeellisen asiakirjan löytämiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut vaaralliset esineet tai aineet on tarvittaessa otettava tarkastettavalta pois. Pois on otettava myös esineet tai aineet, joiden hallussapito on muuten lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen nojalla kielletty.

65 a §

Turvallisuustarkastuksen toimittaminen

Turvallisuustarkastus toimitetaan käsin tunnustelemalla, koulutettua koiraa käyttäen, metallinilmainsinta tai muuta vastaavaa teknistä laitetta käyttäen taikka muulla niihin rinnastettavalla tavalla.

Tarkastuksella ei saa puuttua tarkastettavan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen enempää kuin tehtävän suorittamiseksi on välttämätöntä. Tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta.

66 §

Vaarallisten esineiden ja aineiden haltuunotto

Sen lisäksi, mitä tässä tai muussa laissa säädetään, rajavartiomiehellä on lakiin perustuvan tehtävänsä yhteydessä oikeus ottaa tilapäisesti haltuun ampuma-aseet, räjähdysaineet sekä muut vaaralliset esineet ja niihin kuuluvat tai liittyvät osat ja muut vaaralliset aineet siltä, jonka voidaan perustellusti epäillä ikänsä, päihtymyksensä, mielentilansa tai muiden olosuhteiden perusteella aiheuttavan välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Koko esineen sijasta saadaan ottaa haltuun sellainen esineeseen kuuluva tai siihen liittyvä osa, jonka poistamisella 1 momentissa tarkoitettun vaaran aiheuttaminen voidaan estää.

Ampuma-aseen, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten haltuunotosta säädetään ampuma-aselaissa.

66 a §

Haltuun otetun omaisuuden käsittely

Rajavartiolaitoksen haltuun 65 §:n 3 momentin tai 66 §:n 1 momentin nojalla otetut vaaralliset esineet ja aineet on palautettava haltijalle viipymättä ja viimeistään 14 vuorokauden kuluessa, jollei sitä ennen ryhdytä 3 momentissa tai pakkokeinolain 7 luvussa tarkoitettuun toimenpiteeseen. Jollei esinettä tai ainetta voida vaaratta palauttaa haltijalle, se luovutetaan poliisille poliisilain 2 luvun 15 §:ssä, ampuma-aselaissa tai muussa laissa säädettyjä toimenpiteitä varten.

Edellä 66 §:n 2 momentin nojalla rajavartiolaitoksen haltuun otettu esineeseen kuuluva tai siihen liittyvä osa on aina palautettava, jollei kysymyksessä olevaa esinettä kokonaisuudessaan oteta sitä ennen 66 §:n 1 momentin nojalla rajavartiolaitoksen haltuun.

Pakkokeinolain 2 luvun 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu rajavartiolaitoksen virkamies voi määrätä vähäarvoisen esineen tai aineen hävitettäväksi.

Omistajalle ja haltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen omaisuuden hävittämistä, jollei kysymys ole vähäarvoisesta omaisuudesta. Omaisuuden haltuunotosta ja hävittämisestä on laadittava pöytäkirja tai tehtävä vastaava merkintä muuhun asiakirjaan.

67 §

Rajavartiolaitoksen toimitiloja tai aluetta koskeva turvatarkastus

Rajavartiolaitoksen johtoesikunnissa sekä muissa tärkeissä rajavartiolaitoksen toimitiloissa ja sen hallitsemilla alueilla voidaan järjestää turvatarkastuksia turvallisuudesta huolehtimiseksi, järjestyksen turvaamiseksi ja omaisuuden suojelemiseksi.

Turvatarkastuksen suorittamisesta päättää toimitilaa tai aluetta hallitsevan rajavartiolaitoksen hallintoyksikön päällikkö.

Turvatarkastuksessa voidaan tarkastaa rajavartiolaitoksen toimitiloihin ja sen hallitsemalle alueelle saapuvat ja siellä olevat kuluneuvot sekä henkilöt ja heillä mukanaan olevat tavarat. Hallintoyksikön päällikkö päät-

tää, missä laajuudessa turvatarkastus järjestetään.

Turvatarkastuksen voi suorittaa rajavartiolaitoksen henkilöstöön kuuluva tai poliisin hyväksymä tehtävään koulutettu henkilö (*turvatarkastaja*).

Turvatarkastus on järjestettävä niin, ettei siitä aiheudu tarpeetonta haittaa tarkastettavalle henkilölle tai vahinkoa omaisuudelle.

68 §

Turvatarkastuksen suorittaminen

Turvatarkastajalla on oikeus metallinilmaisinta tai muuta sellaista teknistä laitetta taikka koulutettua eläintä apuna käyttäen tarkastaa rajavartiolaitoksen toimitiloihin tai sen hallitsemalle alueelle saapuva tai siellä oleva kulkuneuvo sekä henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat sen selvittämiseksi, ettei kulkuneuvossa tai henkilöllä ole esinettä tai ainetta, jolla voidaan aiheuttaa vaaraa turvallisuudelle tai järjestykselle tai jota voidaan käyttää omaisuuden vahingoittamiseen. Turvatarkastajalla on oikeus tarkastaa kulkuneuvo ja henkilön mukana olevat tavarat myös muulla tavoin.

Jos turvatarkastuksen perusteella tai muutoin on perusteltua syytä epäillä, että tarkastettavalla henkilöllä on mukanaan 1 momentissa tarkoitettu esine tai aine, henkilö voidaan tarkastaa esineen tai aineen löytämiseksi. Tällaisen tarkastuksen suorittavan turvatarkastajan tulee olla samaa sukupuolta kuin tarkastettava.

69 §

Turvatarkastuksessa löydettyjen esineiden haltuunotto

Turvatarkastajalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tai muuten löydetty esine tai aine, jota tarkoitetaan 68 §:n 1 momentissa tai jonka hallussapito on muuten lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen nojalla kielletty.

Pois otetut esineet ja aineet on palautettava tarkastetulle hänen poistuessaan rajavartiolaitoksen toimitiloista, jollei siihen ole lain mukaan estettä.

70 §

Voimakeinojen käyttö turvatarkastuksessa

Jos joku kieltäytyy turvatarkastustoimenpiteestä, turvatarkastaja voi poistaa hänet ja hänen hallussaan olevan kulkuneuvon rajavartiolaitoksen toimitiloista tai sen hallitsemalta alueelta.

Turvatarkastaja voi käyttää henkilön tai kulkuneuvon poistamiseksi rajavartiolaitoksen toimitiloista tai sen hallitsemalta alueelta sellaisia voimakeinoja, joita henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. Muu kuin rajavartiomies ei kuitenkaan saa käyttää voimakeinoja henkilön poistamiseksi rajavartiolaitoksen toimitiloista tai sen hallitsemalta alueelta, ellei muusta lainsäädännöstä muuta johdu.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

70 a §

Vartioston ja vartiolentolaivueen komentajan ja Raja- ja merivartiokoulun johtajan tarkastusoikeus

Rajavartiolaitoksen rajavartioston, merivartioston ja vartiolentolaivueen komentajalla ja Raja- ja merivartiokoulun johtajalla on oikeus kohdistaa rajavartiolaitoksen palveluksessa olevaan henkilöön, joka ei ole rikoslain 45 luvun alainen, sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu etsintä ja tarkastus, jos on syytä epäillä kyseisessä momentissa mainittuja määräyksiä rikotun. Mitä momentissa säädetään puolustusvoimien omaisuudesta, sovelletaan rajavartiolaitoksessa sen omaisuuteen tai sen hallinnassa olevaan puolustusvoimien omaisuuteen.

Luvattomasti tai laittomasti hallussa pidettyyn rajavartiolaitoksen tai rajavartiolaitoksen hallinnassa olevaan puolustusvoimien omaisuuteen taikka huumausaineeseen tai alkoholijuomaan sovelletaan, mitä sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 25 §:n 2 momentissa säädetään.

71 §

Rajavartiolaitoksen kohteita ja harjoituksia koskevat liikkumisrajoitukset

Sisäministeriön asetuksella voidaan säätää rajavartiolaitoksen hallitsemaa tilaa tai aluetta koskeva liikkumisrajoitus tai kieltö, jos se on välttämätöntä henkilöiden vaaroilta suojaamiseksi tai rajavartiolaitoksen erittäin tärkeän toiminnan suojaamiseksi. Sotilaallisen harjoitusalueen tai rajaturvallisuuteen liittyvän harjoitusalueen osaa koskevan tilapäisen liikkumisrajoituksen tai kiellon voi harjoituksen ajaksi määrätä vähintään kapteenin tai kapteeniluutnantin arvoinen rajavartiomies.

73 a §

Rajavartiolaitoksen tunnus kuvan, virkapuvun ja rajavartiomiehen tunnuksen oikeudeton käyttö

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta oikeudettomasti käyttää rajavartiolaitoksen tunnus kuvaa sellaisenaan taikka sovellettuna merkkiin tai kuvalliseen esitykseen taikka rajavartiolaitoksen tunnus kuvaa erehdyttävästi muistuttavaa merkkiä, on tuomittava *rajavartiolaitoksen tunnus kuvan oikeudettomasta käytöstä* sakkoon.

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo rajavartiolaitoksen hallintolain 23 §:n 1 momentissa säädettyä kieltoa, on tuomittava *rajavartiolaitoksen virkapuvun oikeudettomasta käytöstä* sakkoon, jollei muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo rajavartiolaitoksen hallintolain 23 §:n 2 momentissa säädettyä kieltoa, on tuomittava *rajavartiomiehen tunnuksen oikeudettomasta käytöstä* sakkoon, jollei muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

77 §

Rajavartiolaitoksen antama virka-apu

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, rajavartiolaitos voi antaa pyynnöstä virka-

apua valtion viranomaiselle sen laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi. Rajavartiolaitoksen antamasta avusta poliisille ja Tullille säädetään poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetussa laissa.

Rajavartiolaitos on velvollinen antamaan pelastusviranomaiselle, poliisille, Tullille ja puolustusvoimille virka-apua, joka edellyttää sellaisen rajavartiolaitokselle kuuluvan kaluston, henkilövoimavarojen tai erityisasiantuntijapalvelujen käyttöä, jota mainituilla viranomaisilla ei sillä hetkellä ole käytettävissään. Virka-avun antamisen edellytyksenä on, että se voi tapahtua vaarantamatta rajavartiolaitokselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

Virka-avun antamisesta päättää hallintoyksikön päällikkö tai hallintoyksikössä tähän tehtävään kirjallisesti määrätty vähintään luutnantin arvoinen rajavartiomies. Esitutkin-taa tai pakkokeinoja koskevan virka-avun antamisesta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies.

77 a §

Rajavartiolaitoksen virka-apu poliisille merialueella

Poliisilla on oikeus saada rajavartiolaitokselta Suomen merialueella ja talousvyöhykkeellä sotilaallisten voimakeinojen käyttöä edellyttävää virka-apua rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi, jos se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla.

Rajavartiolaitoksella on oikeus poliisin johdolla käyttää sotilaallisia voimakeinoja rajavartiolaitoksen avustaessa poliisia terroris-mirikoksen estämisessä tai keskeyttämisessä 1 momentin mukaisissa tilanteissa.

Sotilaallisilla voimakeinoilla tarkoitetaan virkamiehen henkilökohtaisen ase- käyttöä voimakkaampaa sotavarusteen hankitulla aseistuksella tapahtuvaa sellaista asevoiman käyttöä, joka soveltuu poliisitehtävän suorittamiseen.

Voimakeinojen on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisuuteen, vastarinnan vaarallisuuteen, käytettävissä oleviin voimavaroihin sekä muihin tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttaviin seikkoihin. Erityisesti on otettava huomioon sivullisten oikeudet ja heidän turvallisuutensa. Ennen voimakeinojen käyttöä on niiden käytöstä mahdollisuuksien mukaan varoitettava.

Poliisi päättää tässä pykälässä tarkoitettujen voimakeinojen käyttämisestä ja johtaa niiden käyttöä. Voimakeinoja saa käyttää vain rajavartiolaitoksen sotilasvirassa palveleva rajavartiomies. Voimakeinojen käytöstä säädetään poliisilain 2 luvun 17 §:n 3 momentissa. Hätärarjelun liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 4 §:n 2 momentissa. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

77 b §

Päätöksenteko poliisille annettavasta virka-avusta

Edellä 77 a §:ssä tarkoitettussa tilanteessa virka-apua pyytää sisäministeriö ja sen antamisesta päätetään valtioneuvoston yleisistunnossa. Jos valtioneuvostoa ei ole mahdollista saada riittävän nopeasti koolle, yhteiskunnan erittäin tärkeää toimintoa välittömästi ja vakavasti vaarantavassa kiireellisessä tapauksessa sisäministeriö voi välittömästi päättää virka-avun antamisesta. Pyynnöstä ja päätöksestä on tällöin ilmoitettava viipymättä valtioneuvostolle ja tasavallan presidentille. Valtioneuvosto voi päättää jo aloitetun virka-avun antamisen jatkamisesta tai lopettamisesta.

Suomen alueellisen koskemattomuuden turvaamisesta säädetään aluevalvontalaissa.

77 c §

Virka-aputilanteen johtaminen

Virka-avun antamisesta päättävä määrää 77 a §:n mukaisessa tilanteessa virka-apuoston suuruuden ja varustuksen.

Virka-apuosastoa johtaa sen päälliköksi

määrätty rajavartiolaitoksen sotilasvirassa palveleva rajavartiomies tehtävän suorittamista johtavan poliisimiehen ohjeiden mukaan. Poliisi päättää virka-avun antamisen keskeyttämisestä ja lopettamisesta.

Poliisi vastaa virka-aputilanteen turvallisen suorittamisen kannalta tarpeellisesta yleisjohdosta ja osapuolten välisten toimintojen yhteensovittamisesta sekä työturvallisuusjärjestelyistä.

Poliisin tulee erityisesti huolehtia siitä, että virka-apuosaston päälliköllä on riittävät tiedot virka-aputilanteesta, toimintaympäristöstä, tilanteen laadusta ja vakavuusasteesta sekä mahdollisista työturvallisuusriskeistä.

Rajavartiolaitos vastaa virka-apuosaston henkilöstöön kuuluvan ammattitaidosta ja perehdyttämisestä siten, että henkilöstö tuntee käyttämänsä kaluston ja välineistön sekä niitä koskevat turvallisuusohjeet.

77 d §

Virka-avun kustannukset

Edellä 77 a §:ssä tarkoitettun virka-avun kustannuksista vastaa sen antaja silloin kun virka-avun antaminen poliisille on tehtävän luonne ja kiireellisyys huomioon ottaen välttämätöntä.

Mainitun virka-avun sitoessa suuria voimavaroja ja pitkittyessä siten, että se haittaa olennaisesti rajavartiolaitoksen tai virka-apua antavan yksikön perustoimintoja taikka aiheuttaa merkittäviä kustannuksia, rajavartiolaitoksella on oikeus saada korvaus sille aiheutuneista välittömistä kustannuksista.

Neuvoteltuaan ja sovittuaan virka-apua pyytäneen poliisiyksikön kanssa toiminnan muuttumisesta maksulliseksi virka-avun antaja päättää korvauksen perimisestä.

78 §

Rajavartiolaitokselle annettava virka-apu

Virka-avun pyytämisestä päättää hallinto-
yksikön päällikkö tai hallintoyksikössä tähän tehtävään kirjallisesti määrätty vähintään luutnantin arvoinen rajavartiomies. Esitutkin-

taa tai pakkokeinoja koskevan virka-avun pyytämisestä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies.

80 §

Valtion vahingonkorvausvastuu

Valtion varoista korvataan sellaiset henkilö- ja esinevahingot, jotka ovat aiheutuneet sivulliselle rajavartiolaitoksen suorittamasta pakkotoimenpiteestä.

Tämän luvun säännökset eivät rajoita vahinkoa kärsineen oikeutta korvaukseen vahingonkorvauslain (412/1974) tai muun lain nojalla.

80 a §

Vahinkoa kärsineen myötävaikutus

Edellä 80 §:ssä tarkoitettua korvausta voidaan sovittelua tai se voidaan evätä, jos vahingon kärsinyt on omalla toiminnallaan tai laiminlyönnillään olennaisesti vaikuttanut vahingon syntymiseen.

80 b §

Virkamiehen ja työntekijän vastuu

Vahingon aiheuttaneen virkamiehen ja työntekijän korvausvastuusta sekä hänen velvollisuudestaan korvata valtiolle sen tämän lain mukaisesti suorittama korvaus säädetään vahingonkorvauslain 4 ja 6 luvussa.

80 c §

Vahingon selvittäminen

Rajavartiolaitoksen virkamiehen on viivytyksettä tehtävä esimiehelleen ilmoitus virkatehtävän suorittamisen yhteydessä syntyneestä muusta kuin vähäiseksi katsottavasta henkilö- tai esinevahingosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun vahingon aiheutumisesta tulee tarvittaessa taikka vahinkoa kärsineen tai virkatoimen suorittaneen pyynnöstä toimittaa tutkinta, jossa on muun ohessa selvittettävä ne olosuhteet, joissa virkatehtävä on suoritettu, johto- ja vastuusuhteet virkatehtävän aikana, vahingon määrä

sekä vahinkoa kärsineen oman toiminnan tai laiminlyönnin vaikutus vahingon syntymiseen. Tutkinnan suorittaa poliisi, jollei kyseessä ole sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävä vahinkoasia.

Virkatehtävän suorittamisen yhteydessä vammoja saaneelle on viivytyksettä annettava hoitoa ja järjestettävä tarvittaessa lääkarinapua. Jos henkilö ilmoittaa saaneensa vammoja rajavartiomiehen toimenpiteen vuoksi, hänelle on mahdollisimman pian annettava tilaisuus päästä lääkärintarkastukseen tai, jos se ei ole välittömästi mahdollista, esteettömän henkilön tarkastettavaksi. Kustannukset hoidosta ja lääkärinavusta suoritetaan ennakolta valtion varoista.

80 d §

Korvauksen suorittaminen

Tässä luvussa tarkoitettun vahingon korvaamisesta päättää se hallintoyksikkö, jonka alueella virkatehtävä tai pääosa siitä on suoritettu. Korvausta koskevan asian siirtämiseen muun hallintoyksikön käsiteltäväksi sovelletaan, mitä rajavartiolaitoksen hallintolaissa tai muualla laissa säädetään taikka lain nojalla annetussa määräyksessä määrätään.

Korvausta on haettava kirjallisesti kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona virkatehtävä suoritettiin taikka korvaukseen oikeutettu sai tiedon vahingosta. Erityisestä syystä korvausta voidaan hakea myöhemmin.

Hallintoyksikön korvausta koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

83 §

Kansainväliset yhteistoimintasopimukset

Sisäministeriö voi rajavartiolaitoksen toimialaan kuuluvissa sellaisissa asioissa, jotka eivät kuulu lainsäädännön alaan taikka vaadi eduskunnan suostumusta tai tasavallan presidentin toimenpidettä, tehdä tavanomaisina pidettäviä yhteistoimintasopimuksia muiden valtioiden rajavartiolaitoksen toimialalla toimivien viranomaisten kanssa.

84 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset:

1) 36 §:n 2 momentissa, 37 §:ssä ja 71 §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilön kiinniotamisesta samoin kuin 28, 59, 66, 66 a ja 69 §:ssä tarkoitettu omaisuuden haltuun otamisesta sekä 28 §:ssä tarkoitettu henkilöntarkastusta koskevasta toimenpiteestä laadittavasta pöytäkirjasta tai tehtävästä muusta merkinnästä;

2) rajavartiomiehen varustamisesta voimankäyttö- ja suojavälineillä sekä tarvittaessa rajavartiomiehen muusta varustuksesta;

3) tarvittaessa tässä laissa säädetyn lupa- tai ilmoitusasian käsittelemisestä sekä luvan hakemisesta ja ilmoituksen tekemisestä noudatettavasta menettelystä;

4) rajavartiolaitoksessa tutkinnanjohtajan tehtävään määrättävältä edellytettävästä koulutuksesta.

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset:

1) menettelystä haltuun otetun omaisuuden säilyttämisessä;

2) menettelystä kulkuneuvon pysäyttämässä ja voimakeinojen käyttämisessä;

3) eläimen kiinniottamisesta, säilyttämisestä ja lopettamisesta;

4) tarvittaessa kieltonauhoista ja muista merkeistä, joilla pakkokeinolain mukaan voidaan merkitä rajavartiolaitoksen rikoksen selvittämisen turvaamiseksi sulkema rakennus, huone tai alue;

5) tarvittaessa kieltotauluista ja muista merkeistä, joilla voidaan merkitä rajavartiolaitoksen 71 §:ssä tarkoitettut kohteet ja harjoitukset sekä 7 luvussa tarkoitettu rajaväyhyke;

6) tarvittaessa rajavartiolaitoksen kohteita tai aluetta koskevien turvatarkastustoimenpiteiden teknisistä menettelytavoista ja turvatarkastuksen käytännön järjestämisestä;

7) tarvittaessa 77 a §:n mukaista virkapuuta koskevan pyynnön sisällöstä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 2014.

Helsingissä 19 päivänä syyskuuta 2014

Tasavallan Presidentti

SAULI NIINISTÖ

Sisäministeri *Päivi Räsänen*